

NAPOIĆ (82) *vb pf*

a oraz o jasne.

inf napoić (17). ◇ *fut 1 sg* napoję (6). ◇ *2 sg* napoisz (3). ◇ *3 sg* napoi (5). ◇ *1 pl* napoimy (1). ◇ *3 pl* napoją (2). ◇ *praet 1 sg m* napoiłem (1). ◇ *2 sg m* napoiłeś, -ś napoił (8). ◇ *3 sg m* napoił (7). *f* napoiła (3). *n* napoiło (2). ◇ *1 pl m pers* napoiiliśmy, -smy napoiili (3). ◇ *2 pl* -ście napoiili, napoiiliście (3). ◇ *3 pl m pers* napoiili (3). ◇ *imp 2 sg* napoj (5); -oj (1), -(o)j (4). ◇ *2 pl* napojcie (1). ◇ *con 2 sg m* byś napoił (1). ◇ *3 sg m by* napoił (3). *f by* napoiła (2). ◇ *3 pl m pers by* napoiili (1). *subst by* napoiły (1). ◇ *part praet act* napoiwszy (3). ◇ *impers praet* napojono (1).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVII – XVIII w.*

1. *Dać pić, zaspokoić czyjeś pragnienie; aquari, potatum dare, potionare Mącz; agere potum Calag; potare, potum dare PolAnt, Vulg; propinare Pol Ani; adaquare Vulg [w tym: kogo, co (żywotne) (61)] (66)* : Thedy Moizełz ziąwłzy fie zą nimi/ obronił dzieweczki/ y nápoił owce [*adaquavit oves*] ich (pierwey). *Leop Ex 2/17*; Bo ten co im lutościw/ będzie ie rządzic/ y v krzjnnic wod nápoi ie [*ad fontes aquarum potavit eos*]. *Leop Is 49/10, Ex 2/16*; Y łzłá/ y nábráłá wody fláłzë/ á nápoiłá dziećię. *BibRadz Gen 21/19, Gen 24/14, 46 [2 r.]*; Rachel iego [*Labana*] corá przygnáłá owce/ odwálił iey Iakob kámień s łtudniey/ áby owce nápoiłá [*adaquato grege Vulg Gen 29/11*] *BielKron 15, 456*; *Potionare iumenta, Nápoić bydło. Mącz 316b, 13c, 316a; BielSpr 56; BudBib Gen 29/7, 8, 10, Ex 2/16, 17, 19; Calag 298a*; A łameś ku Toropcu połzedł z ludem łwoim: Wieczór w Zaborzu konie w Szczybutym napoiu [*lege: napoił*], *KochJez B3v*.

napoić komu (1): Mąż z Egyphthu wyzwoilił nas z ręki páłterzow: Nádto y náciągnął wody łnámí/ á nápożył nam owce [*potumque dedit ovibus*]. *Leop Ex 2/19*.

napoić czym (2): kto mię nápoi wodą z łtudnie Bethlechemłkiej/ która v broný? *BudBib 2.Reg 23/15, Iob 22/7*.

napoić czym [= z czego] (2): *MurzNT Mar 9/40*; Bo ktokolwiekby was nápoił czálzą wody wimię moie/ [...] nie vtráci zapłáty łwey *BudNT Mar 9/40*.

W połączeniach szeregowych (9): ale ty prziodziey pana Chrıstúłłá wubogych iego/ náłłyc go właknączych nawiedz go wniemocnych prziiemy go wdom zwiernymy ktorzy domu potrzebuią pociez go włmętnich/ napoy wpragnącich *SeklKat Q3v; MurzNT Matth 25/35, 37, 42; KrowObr 117*; Bom łáknął nie nákarmiłéś mię/ prágnąłem nie nápoileś mié/ náğim był nie przydziałéś mié *RejPos 163; LatHar +++*; Pánie/ kiedyżéłmy cię widzieli łáknącym/ á nákarmiliłmy; prágnącym/ á nápoiiliłmy cię [*quando te vidimus esurientem et pavimus te, sitientem et dedimus tibi potum?*]? *WujNT Matth 25/37, Matth 25/35*.

W charakterystycznych połączeniach: napoić bydło, drob(y) (5), konie (3), owce (3), stado, trzodę, wielbłądy (4).

Zwroty: bibl. »octem z żołcią napoić« [*w opisie męki Chrystusa*] (1): Na krzyż okrutnie przybiwłłý otztem z żołcią napoiono/ cirnijm/ gwodzmi/ frogą włoczną łwięte cialo zbdziono *OpecŻyw 161*.

bibl. »napoić pragnącego, [kogo] w pragnących« [*szyk zmienny*] (2:2): *SeklKat Q3v; KrowObr 117*; Nie nápoileś wodą prágnącego/ á głódnemu odeymowałéś chleb. *BudBib Iob 22/7*; A [*uczynki*

miłosierne] są te/ łaknącego nakarmić: pragnącego napić: nągiego przyodziać: więźnia wykupić
LatHar +++.

Szereg: »nakarmić, (i) napić« = *cibare ... potum dare Vulg, PolAnt; comedere ... bibere PolAnt* (5): *BielKom* B6; *BibRadz* 2.Par 28/15; *BudNT Rom* 12/20; Bądź chwałą panie tobie/ za te dary twoje/ Żeś nakarmił, y napił/ nas stworzenie swoje *ArtKanc* T12; *WujNT Rom* 12/20. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*].

W przen (19) :

napić czego [= *czym*] (1): a zątz Iezus miły okiem swęgo miłofierdzią na cię wezrzy/ [...] rozrzewni ferce twoje/ gorzkości napoij *OpecŻyw* 160v.

napić z czego (2): PAnie boże nasz gdyześ ty ieft prawa studnica wśwego żywota: [...] racz napoywśfy nas z studnice miłofierdzia twoiego tak sprawic nas *RejPs* 54; *LubPs* I4v.

napić czym (7): *OpecŻyw* 159v; ten nieborak proſthy Snać się spuścił naty chłofy Kthoremj go napoijl A kthemn [!] ich przifłodził Iż mu Kęfz boliu vlził *RejKup* q2v; *LubPs* F3; Wśzytkiego obficie ząwždy mię nábawi/ ná hoynych páłtwilkách ząwždy mię postáwi. Zdrowemi wodami dużę mą nápoi *ArtKanc* Q6. Cf »żołącią napić«.

Zwroty: »żołącią napić« [o gwałtownej reakcji na cudze bluźnierstwo] [*szuk zmienny*] (3): Lękaycie się strážnych słow/ co wyszły z wśt iego/ Czym chce wczćić páłterzá/ tego niewiernego. Pyołunem gębę nátrzeć/ á żołącią nápoić/ Ktoby śmiał opák iego/ fwięte słowá dwoić. *RejZwierz* 104; *RejPos* 54v, 189.

peryfr. »Kameny napić w pegazowym zdroiu wiekociecznym« = *zaczepnąć z poezji antycznej, odkryć jej wartość* (1): Vczył chwalić ięzykiem swym Sármatfkie miefzczány Bogá swego/ y napierwey Słowieńkie *Camoeny* Śmiał nápoić w Pegáfowym zdroiu wiekoćiecznym/ Y zá cnemi Póétami torem iść beśpiecznym. *KlonŻal* B4.

Szereg: »nakarmić a napić« (1): Iż ią ty fáłefzniki nákar mie piołunem/ á nápoię żołącią *RejPos* 54v.

a) *Z tekstów przedstawiających apokaliptyczną wizję załady* (8) : Wezmi kofz winá popędliwości tey z ręki moiey/ á nápoiż [errata dodaje: *nim*] wśzytkie narody/ do ktorych cię pošę. *BudBib Ier* 25/15, *Ier* 25/17.

napić z czego (2): Bábilon wielki przyzedł ná pámięć Pánu/ áby go nápoił s kielicha gniewu swoiego. *RejAp* 139, 139.

napić czym (4): Iż krew świętych y prorokow wylali/ y nápoiłes ie krwią/ boć godni są. *BibRadz Apoc* 16/6, *Ier* 25/15, II 141a *marg*; vpádlá Bábilonia oná wielka: ktora winem popędliwości wżeteczeńftwá swoiego nápoiłá wśzytkie narody [*a vino irae fornicationis suae potavit omnes gentes*]. *WujNT Apoc* 14/8.

Przen: O wplywaniu na czyją świadomość (4) :

napić czego [= *czym*] (3): *RejKup* q8; miałto to poblazniło wśzytek fwiát/ y wizytki krole y kfiążętá iego/ á nápoiło ie onych fáłżow swoich á obłudności swoich *RejAp* 148v; *SapEpit* A3v.

napić czym (1): Apoštołowye wżyawśfy przez ducha fwyęthego mowę wślech yęzykow/ á chcąc ewányelią fwyát nápoić/ częfci fwyátá myędzy sobą rozdzyelili byli *KromRozm III* N7v.

a. O sakramencie Komunii św. [*czym*] (2) :

Szereg: »nakarmić i napoić« (1): Iam ieft pafterz, ia was dobrze páfę/ iedno chćieyćie słuchác mego głófu/ chcę ia was nákarmitć/ ciálem y włafną krwią fwą nápoić. *ArtKanc* P7.

W tekście polemicznym KrowObr kwestionującym prawdziwość wywodów na temat sakramentu Ciała i Krwi Pańskiej (1):

~ *Szereg*: »nakarmić i napoić« (1): izali ie ty możefz tym twoim Báránkiem martwym/ y niekrwáwym nákarmitć y nápoić? *KrowObr* 191. ~

2. Nasaczyć płynem, nawilżyć; inficere *Modrz* (16) :

napoić co (8): stego prochu możefz napoić knota/ w pułćić gi paniey tam wtaiemne mieyfcze *FalZioł* I 9b; Náviedziłea źiemię y nápoiłes ią [*inebriasti eam*] *Leop Ps* 64/10, BBB3; Sćiśni wilgotné chmury świetą ręką fwoią/ A ony fuchą źiemię/ y drzewá nápoią Ogniem zyęte *KochFr* 125. *Cf napoić co czym, co w czym.*

napoić co czym (3): *BudBib Ps* 77/15; *ModrzBaz* 10; Aleś pogodnym defzczem fwoy grunt polubiony Nápoił/ y ochłódził zámárłte zagony *KochPs* 97.

napoić co w czym (1): To wżytko vbyć dobrze fpołem / á w tym paczefi napogiwfzy [...] czoło okładay *FalZioł* II 19d.

napoić czego [= *czym*] *czego* [= *co*] (1): Albo z gliną gołębi gnoy Włóž y foli wody napoy/ Warz w gárncu áž będzie dofyc. Mážac możefz tym kroft pozbyć. *SienLek* 49v.

W porównaniu (1): iefli dziećiam [„,] miedzy infze náuki ábo ćwiczenie przymiefzaią co fzkodliwego/ niemniey to mocy ná wieczne czáły wnich będzie miáło/ iedno iákobyś młódu rófczčkę/ gdy ią fzczepifz iádem nápoił [*veneno inficias*] *ModrzBaz* 10.

Przen (7) :

Zwroty: »miecz, strzały krwią (a. obfitością krwi) napoić« = *pomordować wiele ludzi* (1:1): Obfitością krwi ftrzały fwe ták hoynie nápoię/ A ná požarcie ciál ludzkich oftry miecz náftroię *LubPs* gg6; *KochOdpr* O3v.

»napoić pole, ziemię krwią« [*szyk zmienny*] (1:1): *KochPs* 162; nád Kropiną woylko niezliczoné/ Mołkiewfkie nápoiło krwią fwą polá płóné. *KochEpit* A3v.

»ołtarze krwią napoić« [*w Starym Testamencie o składaniu krwawych ofiar*] (1): Przetoz/ o boże prawdziiwy/ Náviedzę twóy dom fzczęśliwy: Y ołtarze krwią nápoię/ Ifzczac obietnicę fwoię. *KochPs* 95.

»pościel płaczem napoić« = *bardzo płakać* (1): Pościel płaczem nápoię: płaczem wypłynęły Oczy/ á krzywdy ludzkie fiłę mi odiyły. *KochPs* 9.

»slzami serca [*kogo*] napoić« (1): Pragnę/ nie wina/ anij ktoręgo drogięgo piciá ale ludfkié^{go} zbawieniá/ ij wflytkich grzefłfnych nawroceniá/ aby od grzechów przefłali/ a flzami fwęgo fertza mię napoijli *OpecŻyw* 149v.

Formacje współrdzenne cf POIĆ.

Synonim: 1. *nasycić.*

Cf **NAPOJENIE, NAPOJONY**